

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Henkilökohtainen osaamisen kehittämis- suunnitelma

Henkilökohtaistaminen, osaamisen osoittaminen ja osaamisen arviointi
ammattillisen koulutuksen reformin mukaisesti

Tampere
14-15.11.2017

Henkilökohtaistamisen dokumentointi

- Laki 531/2017 ja Asetus 673/2017
- Tutkinnon perusteet
- Koulutuksen järjestäjän suunnitelma osaamisen arvioinnin toteuttamisesta tutkinto- tai koulutuskohtaisesti (L 53 §)
- Opiskelijan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma
- eHOKS

Koulutuksen järjestäjä vastaa laatimisesta ja päivittämisestä

Osallistuvat tahot:

- Opettaja, opinto-ohjaaja tai tarvittaessa muu koulutuksen järjestäjän edustaja
- Opiskelija
- Työnantaja tai muu työpaikan edustaja
 - Oppisopimus, koulutussopimus tai osaaminen osoitetaan työpaikalla
- Koulutuksen järjestäjän yhteistyössä toimivat tahot (koulutuksen hankinnassa, L 30 §)
 - Toinen ammatillisen koulutuksen järjestäjä, lukiokoulutuksen järjestäjä tai muut toimijat
- Alaikäisen opiskelija huoltaja tai laillinen edustaja
 - Tulee olla mahdollisuus osallistua HOKSin laadintaan ja päivittämiseen (ei hyväksymiseen)

Milloin HOKS laaditaan?

- Ennen oppisopimusta tai koulutussopimusta
- Opintojen alussa

Kuka hyväksyy HOKSin ja siihen tehtävät muutokset?

- Koulutuksen järjestäjä ja opiskelija
- Työnantaja, työpaikan edustaja ja koulutuksen järjestäjän yhteistyötahot siltä osin kuin ne osallistuvat suunnitelman laatimiseen ja päivittämiseen
- Miten hyväksyminen tapahtuu?
 - Allekirjoittamalla paperille tai lain 617/2009 (Laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista) mukaisena

Opetus- ja kulttuuriministeriön juristien suositus HOKSin hyväksymisestä

- HOKS hyväksytään ensimmäistä kertaa allekirjoitettuna (paperilla/sähköinen)
- Jatkossa muutosten osalta riittää, että muutokset tehdään tavalla, jolla on jälkikäteen todennettavissa kaikkien osapuolien hyväksyntä. Hyväksymistä koskeva dokumentointi on voitava tarvittaessa jälkikäteen osoittaa. Dokumentaatioksi käy esimerkiksi sähköpostiviesti, muutoslomake, tietojärjestelmään henkilökohtaisesti tehty hyväksymismerkintä, skannattu dokumentti tms.
- Dokumentoinnista on kiistatta pystyttävä todentamaan: kuka hyväksyi, mitä hyväksyi ja milloin.

HOKSin päivittäminen (HE 39/2017 perustelut)

- Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelmaa pidetään ajantasaisena tutkinnon suorittamiseen tai koulutuksen päättämiseen saakka, jonka vuoksi **asiakirjaa on säännöllisesti päivitettävä**. Suunnitelman päivittäminen tapahtuu samojen periaatteiden mukaan kuin sen laatiminenkin.
- Päivittämisen yhteydessä koulutuksen järjestäjä arvioi yhdessä opiskelijan kanssa myös sitä, kuinka hyvin henkilökohtaistaminen on toiminut opiskelijan näkökulmasta ja mitä kehitettävää prosessissa on, jotta se tukisi aiempaa paremmin osaamisen kehittämistä. Palautteen ja toiminnan kehittämiseksi tarvittavan tiedon keruun tulee olla **osa koulutuksen järjestäjän laadunhallinnan menettelyitä**.
- Tämäntyyppinen palautetieto on tarpeen sekä koulutuksen järjestäjän toimintaprosessien tehostamiseksi että yksittäisen opiskelijan yksilöllisen opintopolun sujuvoittamiseksi. Osana henkilökohtaistamisprosessia tehdään myös **urasuunnittelua**, eli suunnitellaan toimenpiteet, joilla edistetään opiskelijan työllistymistä tai jatko-opintoihin sijoittumista välittömästi tutkinnon tai koulutuksen suorittamisen jälkeen.

HOKSin rakenne (1)

Asetuksen (673/2017, 9 §) kohta <u>Koulutuksen järjestäjä merkitsee opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan ainakin seuraavat tiedot:</u>	Sisältö Mitä muuta merkitään?
1) suoritettava tutkinto tai valmentava koulutus taikka ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitettu muu ammatillinen koulutus, noudatettavat tutkinnon tai koulutuksen perusteet, mahdollinen suoritettava osaamisala sekä suoritettavat tutkinnon tai koulutuksen osat H	Tutkinnon osien osalta valinnaiset tutkinnon osat voidaan oppisopimuskoulutusta lukuun ottamatta merkitä henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan myös suunnitelmaa päivitettäessä.
2) tiedot niistä tutkinnon osista, yhteisten tutkinnon osien osa-alueista tai muista toimivaltaisen viranomaisen arvioimista ja todentamista opinnoista, jotka koulutuksen järjestäjä on sisällyttänyt osaksi opiskelijan tutkintoa osaamisen tunnustamisen perusteella H	Voimassa olevien ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteiden mukaan suoritettu tutkinnon osa tai yhteisten tutkinnon osien osa-alue (muodostumissäännöt) Lukio-opinnot, korkeakoulu-opinnot muut vastaavat toimivaltaisen viranomaisen arvioimat ja todentamat opinnot (muodostumissäännöt)

HOKSin rakenne (2)

Asetuksen (673/2017, 9 §) kohta	Sisältö
3) tiedot niistä tutkinnon osista, yhteisten tutkinnon osien osa-alueista tai muista toimivaltaisen viranomaisen arvioimista ja todentamista opinnoista, jotka koulutuksen järjestäjä on toimittanut nimeämilleen osaamisen arvioijille osaamisen tunnustamista varten H	Koskee niitä tutkinnon osia, yhteisten tutkinnon osien osa-alueita tai muita toimivaltaisen viranomaisen arvioimia ja todentamia opintoja, jotka eivät ole voimassa olevien ammatillisten tutkinnon perusteiden mukaisia.
4) muu kuin 2 ja 3 kohtaan sisältyvä opiskelijan aiemmin hankkima ja osoittama osaaminen, joka liittyy suoritettavaan tutkintoon tai valmentavaan koulutukseen H	Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen (L 46 §) Tutkinnon tai koulutuksen perusteet – (kohta 2 + kohta 3)
5) mahdollinen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 66 §:n mukainen ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen H	Mahdollista vain ammatillisissa perustutkinnoissa tietyin edellytyksin. Ei ole rajattu vain henkilöille, joille on tunnistettu erityisen tuen/vaativan erityisen tuen tarve
6) tutkintokoulutuksen ja muun tarvittavan ammattitaidon hankkimisen tarve H	Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen (L 46 §) Tutkinnon tai koulutuksen perusteet – (kohta 2 + kohta 3 + kohta 4 + kohta 5)

HOKSin rakenne (3)

Asetuksen (673/2017, 9 §) kohta	Sisältö
7) opiskelijan <u>mahdollisesti</u> tarvitsema ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 48 §:ssä tarkoitettu ohjaus ja tuki H	Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on suunnitella opiskelijan tarvitsemat ohjaus- ja tukitoimet Opiskelijan ohjaukseen ja neuvontaan osallistuvat yhteistyötahot
8) opiskelijalle <u>mahdollisesti</u> tarjottavan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitetun erityisen tuen sisältö	Opiskelijalla on oikeus erityiseen tukeen, jos hän oppimis-vaikkeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi tarvitsee pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä oppimisen ja opiskelun tukea tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten tai osaamistavoitteiden saavuttamiseksi. Erityisellä tuella tarkoitetaan opiskelijan tavoitteisiin ja valmiuksiin perustuvaa suunnitelmallista pedagogista tukea sekä erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyjä. Erityistä tukea saavan opiskelijan erityisen tuen tarpeet vaihtelevat. Siten erityisen tuen tarve ja erilaiset tukimuodot on määriteltävä jokaiselle opiskelijalle yksilöllisesti, ja tavoitteiden saavuttamista on tuettava yksilöllisesti suunnitellun ja ohjatun oppimisprosessin avulla.

HOKSin rakenne (4)

Asetuksen (673/2017, 9 §) kohta	Sisältö
9) opiskelijalle <u>tarvittaessa</u> järjestettävät ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 63 §:ssä tarkoitetut opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot	Opiskeluvalmiuksia tukevien opintojen tavoitteena on tutkintokoulutuksessa edellytettävien opiskelutaitojen, kuten kielellisten, matemaattisten tai tietoteknisten valmiuksien vahvistaminen taikka opiskelutekniikkaan liittyvien taitojen harjaannuttaminen. Opintoihin sisältyy esimerkiksi kielikoulutusta silloin, kun opiskelijalla on puutteellinen osaaminen tutkintoon liittyvässä suomen- tai ruotsinkielen sanastossa tai ammattiin liittyvässä kielen käytön tavoissa, joita voisivat olla esimerkiksi ammatille tyypilliset tavat esittää tai tuottaa kirjallista aineistoa.
10) näyttöjen ajankohdat ja sisällöt, näyttöympäristöt sekä näytön järjestäjä, jos se on joku muu koulutuksen järjestäjä H OPSO ja KOSO	Näyttöjen sisältöjen osalta henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa suunnitellaan, mitä osaamista kyseisessä näytössä on tarkoitus osoittaa ja minkälaisissa työtilanteissa tai työprosesseissa osaaminen osoitetaan. Näyttöympäristö (arvio) tarkoitetaan niitä työpaikkoja tai perustellusta syystä muita paikkoja, esimerkiksi oppilaitoksen työmaita, virtuaalisia ympäristöjä tai simulaattoreita, joissa ammatillinen osaaminen osoitetaan käytännön työtehtäviä tekemällä. Näytön ajankohta on arvio, jota täsmennetään.

HOKSin rakenne (5)

Asetuksen (673/2017, 9 §) kohta	Sisältö
11) vastaavat tiedot muusta osaamisen osoittamisesta sekä erityistä tukea saavan opiskelijan osalta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:n 2 momentin mukainen osaamisen arvioinnin mukauttaminen ja yksilöllinen osaamisen arviointi	Muu osaamisen osoittaminen koskee tilannetta, jossa yhteisiä tutkinnon osien ja niiden osa-alueiden osaamista ei osoiteta ammatillisten tutkinnon osien yhteydessä. Osaamisen arvioinnin mukauttamisen osalta suunnitelmaan merkitään mukautetun arviointiasteikon mukainen osaamisen arviointi.
12) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 54 §:ssä tarkoitetut osaamisen arvioijat	Ammatillisten tutkinnon osien osaamisen arvioinnin toteuttavat ja arvioinnista päättävät yhdessä <u>tutkinnon osittain</u> koulutuksen järjestäjän nimeämät kaksi arvioijaa.
13) opiskelijalle laadittava urasuunnitelma	Urasuunnitelmassa suunnitellaan toimenpiteet, joilla edistetään opiskelijan työllistymistä tai jatko-opintoihin sijoittumista välittömästi tutkinnon tai koulutuksen suorittamisen jälkeen. <u>Urasuunnittelu</u> koskee opiskelijan opintojen aikaisen osaamisen hankkimisen sisällön ja toteutuksen suunnittelua sekä yksilöllisten valintojen tekemistä, jotta yksilön osaaminen vastaisi työelämän tarpeita ja edesauttaisi työllistymistä. Lisäksi urasuunnitelmaan sisältyy <u>jatko-opintosuunnitelma</u> taikka <u>suunnitelma työelämään siirtymiseksi</u> tai <u>työuralla etenemiseksi</u> .

HOKSin rakenne (6)

<u>Asetuksen (673/2017, 9 §) kohta</u> Kohtaan 6 kirjatus tarpeen mukaisesti opiskelija osallistuu tutkintokoulutukseen tai muuhun tarvittavan osaamisen hankkimiseen	Sisältö
1) tutkintokoulutuksen tai muun tarvittavan osaamisen hankkimisen <u>tavoitteet, sisällöt, opetus ja muut osaamisen hankkimisen tavat ja ajoittuminen</u>	Koulutuksen järjestäjä suunnittelee yhdessä opiskelijan kanssa, miten, missä ja milloin tämä hankkii tutkinnon tai koulutuksen perusteissa edellytetyn ammattitaidon tai muun osaamisen. Opiskelija ohjataan tutkintokoulutukseen tai muuhun lisäammattitaidon hankkimiseen vain siltä osin, kun hänellä ei vielä ole osaamisen osoittamiseksi tarvittavaa aiemmin hankittua osaamista (HOKSin kohta 6). Opiskelijalle on selvitettävä ne erilaiset oppimisen mahdollisuudet, joita koulutuksen järjestäjä tarjoaa. Yhteisesti olisi arvioitava niiden sopivuus opiskelijalle. Ammattitaidon tai osaamisen hankkiminen suunnitellaan yksilöllisesti tutkinnon tai koulutuksen osittain.
2) edellä 1 momentin 8 kohdassa tarkoitetun <u>erityisen tuen tarpeen mukaiset toimenpiteet</u> tutkintokoulutuksen tai muun tarvittavan osaamisen hankkimisen aikana.	

HOKSin rakenne (7)

<u>Asetuksen (673/2017, 9 §) kohta</u> Oppisopimuskoulutuksessa ja koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa kirjataan HOKSiin edellisten lisäksi seuraavat tiedot	Sisältö
1) opiskelijan vastuullinen työpaikkaohjaaja ja koulutuksen järjestäjän nimeämä opettaja tai perustellusta syystä muu koulutuksen järjestäjän edustaja H OPSO JA KOSO	Suunnitelmaan merkitään koulutuksen järjestäjän nimeämä opettaja, joka on osallistunut opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja joka ohjaa opiskelijan osaamisen hankkimista. Perusteltu syy muun koulutuksen järjestäjän edustajan nimeämiseen olisi esimerkiksi silloin, jos oppisopimuskoulutus järjestetään kokonaan työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä ilman, että sitä täydennettäisiin muissa koulutuksen järjestäjän oppimisympäristöissä tapahtuvalla osaamisen hankkimisella.
2) edellä 1 kohdassa tarkoitetun työpaikkaohjaajan ja opettajan tai muun koulutuksen järjestäjän edustajan lisäksi oppisopimuskoulutusta hankkineen koulutuksen järjestäjän edustaja, jos tutkinto on järjestetty ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27 §:n 1 momentissa tarkoitetun oppisopimuskoulutuksen perusteella H OPSO	Järjestämisluvassa voidaan määrätä oikeudesta järjestää 30 §:ssä tarkoitetun <u>koulutuksen hankinnan kautta oppisopimuskoulutuksena kaikkia 6 §:ssä tarkoitettuun tutkintorakenteeseen kuuluvia tutkintoja</u> sekä 8 §:n 1 kohdassa tarkoitettua <u>ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta</u> . Myös koulutusta hankkivalla koulutuksen järjestäjällä tulee olla henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa nimetty edustaja, koska kyseinen koulutuksen järjestäjä vastaa viime kädessä hankkimastaan koulutuksesta sekä henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimisesta.

HOKSin rakenne (8)

<u>Asetuksen (673/2017, 9 §) kohta</u> Oppisopimuskoulutuksessa ja koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa kirjataan HOKSiin edellisten lisäksi seuraavat tiedot	Sisältö
3) keskeiset työtehtävät työpaikalla tutkinnon perusteiden ja henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisen osaamisen hankkimiseksi H OPSO JA KOSO	Koulutuksen järjestäjä ja opiskelija sekä työnantaja tai muu työpaikan edustaja sopivat yhdessä. Lisäksi alaikäisen opiskelijan huoltajalle tai lailliselle edustajalle annettava mahdollisuus. Keskeiset työtehtävät liittyvät HOKSin kohtaan 6.
4) koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa työpaikalla järjestettävän osaamisen hankkimisen ajoittuminen H KOSO	Koulutuksen järjestäjä ja opiskelija sekä työnantaja tai muu työpaikan edustaja sopivat yhdessä. Lisäksi alaikäisen opiskelijan huoltajalle tai lailliselle edustajalle annettava mahdollisuus.
5) oppisopimuskoulutuksessa osaamisen hankkimisen ajoittuminen koulutuksen järjestäjän osoittamissa muissa oppimisympäristöissä tapahtuvan osaamisen hankkimisen sekä työpaikalla järjestettävän osaamisen hankkimisen osalta. H OPSO	Koulutuksen järjestäjä ja opiskelija sekä työnantaja tai muu työpaikan edustaja sopivat yhdessä. Lisäksi alaikäisen opiskelijan huoltajalle tai lailliselle edustajalle annettava mahdollisuus.

Yleiset siirtymäsäännökset, 1.1.2018 alkaen

- Työpaikalla järjestettävä koulutus järjestetään uuden lainsäädännön mukaisesti (oppisopimus ja koulutusopimus). Ennen lain voimaantuloa aloitettu oppisopimuskoulutus ja työssäoppimisjakso järjestetään loppuun vanhojen säännösten mukaisesti.
- Uusille opiskelijoille laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS) opintojen alussa.
- Erityisestä tuesta, mukauttamisesta ja ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeamisesta päätetään erikseen ja erityisen tuen tarpeiden mukaiset järjestelyt suunnitellaan osana HOKSia uuden lainsäädännön mukaisesti
- Näytöt ja osaamisen arviointi toteutetaan 531/2017-lain mukaisesti.

Opiskelija / tutkinnon suorittaja on aloittanut opintonsa / tutkinnon suorittamisen ennen lain voimaantuloa eli vuonna 2017 tai sitä ennen

- Opiskelija jatkaa opintojaan hänelle jo laaditun henkilökohtaisen suunnitelman (HOPS, henkilökohtaistamista koskeva asiakirja, oppisopimuskoulutuksen henkilökohtainen opiskeluohjelma) mukaan. Suunnitelmaa päivitettäessä sovelletaan uuden lain säännöksiä henkilökohtaistamisesta
- Jo tehty päätös erityisopetuksen järjestämisestä, HOJKS sekä päätös mukauttamisesta ja erityisistä opetusjärjestelyistä jäävät voimaan
- Jos opiskelija siirtyy suorittamaan tutkintoa uusien tutkinnon perusteiden mukaisesti, hänelle laaditaan uuden lainsäädännön mukainen henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS). Opiskelijan jo suorittamat tutkinnon osat tunnustetaan osaksi uusien tutkinnon perusteiden mukaista tutkintoa uuden lainsäädännön mukaisesti.

Digitaalinen henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (eHOKS)

- Opetus- ja kulttuuriministeriön hanke 9/2017-8/2019
- eHOKSin tavoitteena on yhtenäistää henkilökohtaistamisprosessia ja henkilökohtaistamiseen liittyviä toimintamalleja sekä helpottaa koulutuksen järjestäjien ja työelämän työtä yksilöllisten opintopolkujen suunnittelussa, hyväksymisessä, toteuttamisessa, päivittämisessä ja seurannassa
- Lähtökohtana ja hyvänä pohjana toteutukselle huomioidaan eri henkilökohtaistamishankkeissa toteutettu työ
- Seuraa tapahtumia osoitteessa <http://oph.fi/reformintuki/tapahtumat>.

Digitaalinen henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (eHOKS), aikataulu

VAIHE	AJANKOHTA
Toimintamallin ja –prosessin kuvaus	10/2017-11/2017
Selvitys tarvittavista säädösmuutoksista	11/2017-12/2017
Kilpailutus	1/2018-2/2018
Käyttöönotto I Pilotointi	11/2018-12/2018
Käyttöönotto 2	4/2019-8/2019
Hankkeen päätös	8/2019